Toelichting bij het amendement aansluiting op warmtenetten stimuleren

Achtergrond en samenvatting

De raad van Papendrecht heeft een transitievisie warmte vastgesteld waarin warmtenetten gevoed door geothermie een belangrijke rol spelen. Niet alle gebieden in Nederland zijn geschikt voor geothermie, maar ons gebied blijkt zeer geschikt voor het onttrekken van warmte uit de bodem. Dit is een zeer duurzame bron. Het planbureau voor de leefomgeving geeft aan dat bij ondiepe geothermie (1,5 – 2 km. diep) er geen sprake is van onttrekking van vloeistoffen uit de bodem, maar alleen van circulatie van die vloeistoffen. Geothermie is voor onze regio daarom een realistische en duurzame oplossing.

In de komende jaren wordt de aanleg van warmtenetten concreet, bijvoorbeeld bij de herbouw van een wijk zoals Kraaihoek-Noord, grootschalige renovaties van woningen van de woningcorporatie en bouw van nieuwe appartementencomplexen. Dergelijke grote projecten bieden de kans om in één keer een groot aantal woningen aan te sluiten op een warmtenet. De transitievisie warmte noemt de woningcorporaties de startmotor. Het warmtenet komt bij aanleg door de straat of buurt, dat is het beste en goedkoopste moment om aan te sluiten. Als veel woningen "op de route" aansluiten, wordt het warmtenet economisch beter haalbaar.

Voor particuliere woningbezitters lopen de kosten voor aansluiten echter fors op. De kosten zullen bij zeer gunstige omstandigheden minimaal circa € 3000 zijn, maar vaak zullen de kosten per woning hoger uitvallen. De gemeente kan in de toekomst een regeling ontwerpen die aansluiting op het warmtenet stimuleert. Zo'n regeling zou bijvoorbeeld een éénmalige subsidie en een renteloze lening kunnen bevatten. Het is nu echter te vroeg om dat in meer detail uit te werken. De regeling kan beter opgesteld worden als er meer details bekend zijn over de aanleg en aansluiting op een warmtenet en mogelijk zijn er over enkele jaren ook andere subsidies beschikbaar. In de Tweede Kamer is een motie aangenomen om de overschakeling naar gasvrij wonen zonder meerkosten voor inwoners te laten verlopen. De ontwikkeling dienen daarom nauwlettend gevolgd te worden. Bovendien worden er op dit moment belangrijke lessen geleerd bij de aanleg en aansluiting van woningen op warmtenetten, lessen waar we over enkele jaren van kunnen profiteren.

De onderstaande toelichting gaat in op de kostencomponenten voor een particulier die wil aansluiten op het warmtenet, het belang van een groot aantal deelnemers om een warmtenet rendabel te maken en een globale raming van een toekomstige gemeentelijk regeling om aansluiting te stimuleren.

Kostencomponenten voor particulieren die willen aansluiten op een warmtenet

De aansluitkosten voor particulieren op een warmtenet verschillen sterk. Flatwoningen beschikken soms over een collectieve cv-ketel. Dan hoeft er in de appartementen heel weinig te gebeuren. Bij particuliere koopwoningen is de wijze waarop de woningen aangesloten kunnen worden altijd maatwerk. In de praktijk is het echter wel zo dat een straat vaak dezelfde type woningen heeft. Dan is de meest optimale manier om de woningen aan te sluiten op het warmtenet identiek. Maatwerk kan soms leiden tot een onverwachte oplossing. Zo bleek in Heerhugowaard dat een aantal bestaande woningen de cv-ketel op zolder hebben staan. Een aansluiting naar de zolder voorkomt dan veel aanpassingen binnenshuis.

Als particulier is aansluiten op een warmtenet een ingreep waaraan meerdere aspecten zitten. De onderstaande tabel licht de kostencomponenten kort toe:

Aansluitkosten	Voor de aansluiting op het warmtenet is een aanlever- en een retourleiding nodig. Veelal zullen deze leidingen vanaf de hoofdleiding in de straat door de voortuin en de gevel worden aangelegd. De warmtewet reguleert deze aansluitkosten (BAK, Bijdrage Aansluitkosten). De ACM (Autoriteit consument en markt) stelt hiervoor de maximale bedragen vast. In 2020 is de maximale BAK verhoogd van € 1039 naar € 4510. Dit is de bijdrage tot 25 meter, daarboven mag maximaal € 180 per meter gevraagd worden.
Aflever set	De ACM stelt ook maxima vast voor de verschillende soorten aflever sets. Deze kosten liggen tussen de € 100 en € 130 voor eengezinswoningen.
Aanpassingen leidingen en/of radiatoren	In huis moeten mogelijk aanpassingen worden gedaan, dit is maatwerk per woning.

Vervanging gasfornuis en warmwatervoorziening	Als bewoners ervoor kiezen geen gasaansluiting meer te hebben, moet ook het gasfornuis vervangen worden en soms ook de warmwatervoorziening. Voor elektrisch of inductie koken is soms een krachtstroomaansluiting in de meterkast nodig.
Overig	Daarnaast zijn er overige kosten zoals herstel van de tuin, afwerking in huis, een nieuwe pannenset en overige zaken.

De totale kosten kunnen per woning fors verschillen. In de praktijk zal het bij gunstige omstandigheden niet gemakkelijk zijn om voor minder dan € 3000 de woning aan te sluiten op het warmtenet, in veel gevallen zal men echter een bedrag van € 5.000 of meer kwijt zijn.

Niet vergeten mag worden dat de cv-ketel ook kosten heeft, zowel de aanschaf als het jaarlijkse onderhoud komt bij aansluiting te vervallen.

Haalbaarheid van warmtenet wordt vooral bepaald door het aantal afnemers

In de studie "Toekomstbeeld klimaat neutrale warmtenetten in Nederland" van het Planbureau voor de Leefomgeving uit 2017 wordt geconcludeerd dat de huidige kleinschalige toepassingen van warmtenetten de haalbaarheid onder druk zetten. De installatie die nodig is om de warmte op grote diepte te winnen is relatief duur. Bij een groter aantal afnemers is het warmtenet eerder financieel haalbaar. De financiële haalbaarheid kan niet gemakkelijk beïnvloed worden door de prijs van de geleverde warmte. De prijs van de geleverde warmte ligt vast in de warmtewet en is gekoppeld aan de prijs van aardgas.

Dit betekent dat voor de haalbaarheid vooral gestuurd moet worden op het vergroten van het aantal afnemers. Bij welk aantal afnemers geothermie rendabel wordt is niet éénduidig uit studies op te maken. Dit zal ook per project verschillen. In de transitievisie warmte voor de Drechtsteden wordt aangegeven dat om een geothermiebron haalbaar te maken er zo'n 6000 woningen aangesloten moeten kunnen worden. Dat aantal hoeft niet direct in het eerste jaar gehaald te worden, maar wel in de eerste jaren na de start.

Globale raming stimuleringsregeling

Een stimuleringsregeling beoogt op het moment van aanleg van het net zoveel mogelijk inwoners te laten aansluiten. Een subsidievoordeel op het moment van aanleg kan daarbij helpen. Verder hebben veel inwoners op het moment van aanleg niet altijd voldoende spaargeld om de aansluiting dan te betalen, een renteloze lening is dan behulpzaam.

De transitievisie geeft aan dat voor de uitvoering per wijk plannen gemaakt gaan worden. Er zijn in Papendrecht ruim 4100 woningen in bezit van de woningcorporaties, ongeveer 9200 woningen zijn particulier eigendom en dan zijn er nog ruim 1000 overige woningen. Als we ervan uitgaan dat de woningen van de corporaties geschikt zijn voor aansluiting op warmtenetten en er bovendien 80% van de particuliere woningen geschikt zijn, kunnen er in totaal ongeveer 11.500 woningen op een warmtenet worden aangesloten. Dit betreft dan circa 7400 particuliere woningen.

De transitievisie geeft aan dat de planning nog nader uitgewerkt moet worden, maar voorziet een start tussen 2020 en 2030. Voor deze raming gaan we uit van eerste aansluitingen in 2025. De doorlooptijd van de diverse projecten om aan te sluiten op het warmtenet zullen een fors aantal jaren in beslag nemen. We gaan uit van een uitvoeringsperiode van 15-20 jaar voor de gehele gemeente.

We stellen ons voor dat de in de toekomst vast te stellen regeling bestaat uit een subsidie om te stimuleren dat inwoners meedoen als in hun wijk of buurt het warmtenet wordt aangelegd. Voor de berekening stellen we deze subsidie op € 500 éénmalig. Daarnaast zijn veel inwoners vaak niet in staat in één keer de aansluitkosten te betalen. Om dat toch mogelijk te maken gaan we hier uit van een renteloze lening van de gemeente aan de inwoner die aansluit. We gaan daarbij uit van € 5000, ook dit bedrag is nader te bepalen en te variëren in de nog op stellen regeling. Nu hebben inwoners een cv-installatie waarop afgeschreven wordt en waarvoor jaarlijks onderhoud betaald wordt. Zo sluit de regeling aan bij de financiële huishouding van inwoners.

Als de gehele uitvoeringsperiode 20 jaar is, betekent dit dat er jaarlijks gemiddeld 370 aansluitingen zullen zijn. De éénmalige subsidie zal dan gemiddeld € 185.000 per jaar kosten en in totaal in een periode van 20 jaar € 3.700.000 (€ 500 x 7400 = 3.700.000; gespreid over 20 jaar is 185.000 per jaar).

Gaan we voor de renteloze lening van uit van € 5000, af te lossen in 10 jaar en dus gemiddeld 370 leningen per jaar dan is een kapitaal nodig van € 10.175.000 in het piekjaar in het midden van de periode van 20 jaar. In de jaren daarna blijft het benodigde kapitaal ongeveer gelijk, doordat de aflossing voldoende is om de nieuwe leningen van dat jaar te bekostigen. Daarna neemt het benodigde kapitaal weer af door de aflossing. (In jaar 1 is het benodigde kapitaal 370 x € 5000. In jaar 10 is het benodigde kapitaal: 1.850.000 + 90%van 1.850.000 + 80% van 1.850.000 etc. = 10.175.000). In het onderstaande schema is dit aangegeven.

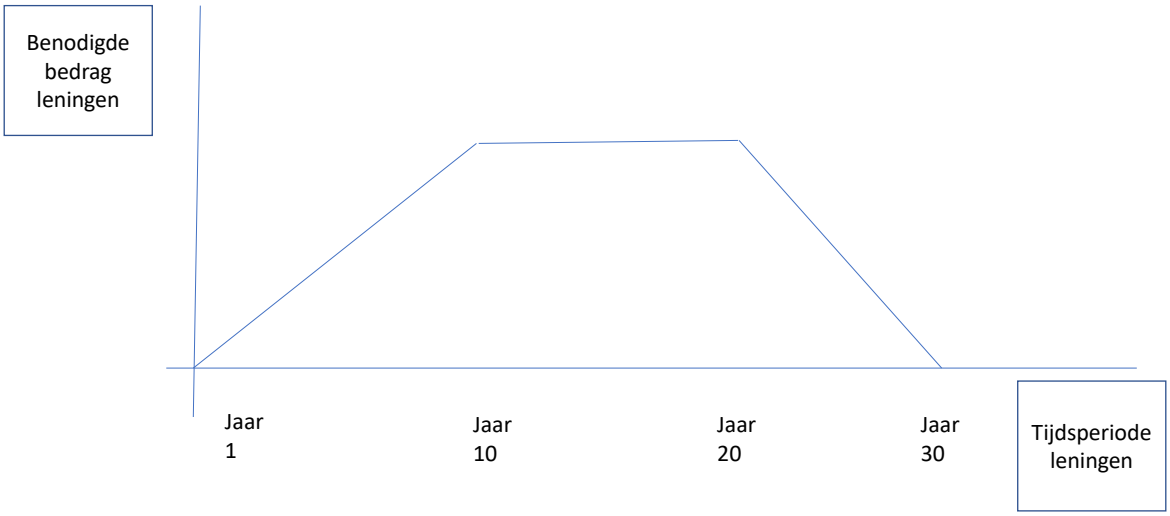

Omdat de leningen weer worden terugbetaald hoeft de gemeente daarvoor geen geld te voorzien. Er zijn echter wel uitvoeringskosten. Daarnaast is er een risico dat leningen niet terugbetaald kunnen worden. Hier kan voorzichtigheidshalve 10% voor gereserveerd kunnen, met name vanwege de administratieve last van de op te stellen regeling. Het totaal te reserveren bedrag is daarmee 10% van 10.175.000 (lening aan inwoners) + 3.700.000 (subsidie aan inwoners) = afgerond € 4.800.000.

De voorziene kosten van de regeling kunnen te zijner tijd in een voorziening worden opgenomen. Het jaar 2025 is hiervoor nu nog te ver weg en bovendien is een verder onderbouwde regeling vereist om de voorziening in de begroting op te nemen. Om deze redenen volstaat nu de aankondiging in de begroting.

Mogelijke regeling van het rijk voor gasvrij wonen

In de Tweede Kamer is een motie aangenomen met de strekking dat huiseigenaren zonder kosten gasvrij gemaakt dienen te worden en dat de woonlasten niet mogen stijgen. Het is vooralsnog onduidelijk of en hoe aan deze motie uitvoering gegeven gaat worden. Het is echter goed mogelijk dat er regelingen gaan komen die de aansluiting op een warmtenet faciliteren. Dat zou een gemeentelijke regeling deels of geheel overbodig maken. Hierbij dient echter bedacht te worden dat er slechts enkele gebieden in Nederland zijn waar een warmtenet op basis van geothermie mogelijk is. Het is minder waarschijnlijk dat de nationale overheid een regeling start die voor inwoners van juist deze regio's voordeel biedt en andere inwoners in Nederland niet.

De gemeente dient de ontwikkeling op dit terrein nauwlettend te volgen en waar mogelijk een rijksregeling te bepleiten. Dat komt het gebruik en rendement van geothermische warmtenetten ten goede en daarmee de energietransitie.